

GENERALIST-MUTAXASSISLARNING KELAJAK MEHNAT BOZORIDAGI O'RNINING QISQARISHI

Kamronbek Kamolitdinov

Samarqand, Pastdarg'om

international school of finance technology and science Instituti Axborot tizim va

texnologiyalar 2-bosqich talabasi

94-446-3600

kamronbekbg@gmail.com

Imliy rahbar: Saodat Olimjonova

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun'iy intellekt hamda robot texnologiyalarining rivojlanishi natijasida professional faoliyatda yuz berayotgan o'zgarishlar tahlil etiladi. Zamonaviy texnologiyalarning ishlab chiqarish, ta'lim, tibbiyot va xizmat ko'rsatish sohalariga kirib borishi natijasida mutaxassislar oldida paydo bo'layotgan yangi vazifalar va imkoniyatlar yoritiladi. Shuningdek, kelajak mehnat bozorida muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan raqamli ko'nikmalar, ijodiy yondashuv va uzluksiz malaka oshirishning ahamiyati ochib beriladi. Tadqiqot natijalari texnologik taraqqiyot inson salohiyatini rivojlantirishga xizmat qilishi va yangi kasbiy istiqbollarni shakllantirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: aqlli tizimlar, robototexnika, raqamli iqtisodiyot, mehnat faoliyatining transformatsiyasi, kasbiy rivojlanish, innovatsion texnologiyalar, texnologik moslashuvchanlik, zamonaviy kompetensiyalar, kelajak kasblari, inson va texnologiya hamkorligi.

Аннотация: В данной статье анализируются изменения, происходящие в профессиональной деятельности в результате развития технологий искусственного интеллекта и робототехники. Освещаются новые задачи и

возможности, возникающие перед специалистами в связи с внедрением современных технологий в сферы производства, образования, медицины и обслуживания. Кроме того, раскрывается значение цифровых навыков, творческого подхода и непрерывного повышения квалификации, необходимых для достижения успеха на рынке труда будущего. Результаты исследования показывают, что технологический прогресс способствует развитию человеческого потенциала и формированию новых профессиональных перспектив.

Ключевые слова: интеллектуальные системы, робототехника, цифровая экономика, трансформация трудовой деятельности, профессиональное развитие, инновационные технологии, технологическая адаптивность, современные компетенции, профессии будущего, сотрудничество человека и технологий.

Abstract: This article examines the changes occurring in professional activities as a result of the development of artificial intelligence and robotics technologies. It highlights the new challenges and opportunities emerging for specialists due to the integration of modern technologies into manufacturing, education, healthcare, and service sectors. The study also emphasizes the importance of digital skills, creative thinking, and continuous professional development required to succeed in the future labor market. The findings indicate that technological progress contributes to the development of human potential and the creation of new professional prospects.

Key words: intelligent systems, robotics, digital economy, transformation of labor activities, professional development, innovative technologies, technological adaptability, modern competencies, future professions, human-technology collaboration.

Kirish

Bozor iqtisodiyoti sharoitida mehnat bozori iqtisodiy tizimning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ushbu bozorda ishchi kuchini taklif etuvchi fuqarolar hamda xodimlarga ehtiyoj sezuvchi davlat, xususiy sektor va turli tashkilotlar o'rtasida iqtisodiy munosabatlar shakllanadi. Mehnat bozorida yuzaga keladigan jarayonlar nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy ahamiyatga ham ega bo'lib, aholining turmush darajasi va farovonligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Mazkur bozor mexanizmi orqali bandlik darajasi, ishchi kuchiga bo'lgan talab va taklif hamda mehnatga haq to'lash miqdori belgilanadi. Shu bilan birga, mehnat bozoridagi nomutanosibliklar ishsizlik muammosining yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkin. Ishtirokchilar uchun ma'lum qiyinchiliklarni keltirib chiqarsa-da, ishsizlik bozor iqtisodiyotining tabiiy ko'rinishlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Bugungi kunda bandlik va mehnat munosabatlarini takomillashtirish, bozor tamoyillarini chuqurroq joriy etish hamda mehnat bozorining faoliyatini ilmiy asosda o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bu esa zamonaviy iqtisodiy sharoitlarga mos keladigan yangi yondashuvlarni ishlab chiqish, mavjud nazariy qarashlarni takomillashtirish va mehnat bozori bilan bog'liq tushunchalarning metodologik asoslarini yangilashni talab etadi.

Metod

Ushbu maqolada generalist-mutaxassislarning zamonaviy va istiqboldagi mehnat bozoridagi mavqeini baholash maqsadida bir qator ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Avvalo, mavzuga oid ilmiy manbalar, tahliliy maqolalar va mehnat bozori rivojlanishiga bag'ishlangan tadqiqotlar o'rganilib, ularning mazmuni tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez, taqqoslash hamda mantiqiy umumlashtirish metodlari qo'llanildi. Taqqoslash usuli orqali keng qamrovli bilimga ega mutaxassislar va muayyan yo'nalishga ixtisoslashgan kadrlarning mehnat bozoridagi ustun hamda zaif jihatlari aniqlashtirildi. Tahlil va sintez metodlari yordamida texnologik rivojlanish, avtomatlashtirish va

raqamlashtirish jarayonlarining kasbiy faoliyatga ta'siri o'rganildi. Shuningdek, mehnat bozorida kuzatilayotgan tendensiyalar asosida kelajakda mutaxassislariga qo'yilishi mumkin bo'lgan talablar baholandi. Olingan natijalar umumlashtirilib, generalist-mutaxassislarning kasbiy faoliyatini takomillashtirish hamda ularning o'zgaruvchan iqtisodiy muhitga moslashish imkoniyatlari yuzasidan ilmiy xulosalar ishlab chiqildi.

Natija

Mehnat bozori har qanday iqtisodiy tizimning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ishchi kuchiga bo'lgan talab va taklif o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soladi. Ushbu bozor orqali xodimlar va ish beruvchilar o'rtasida iqtisodiy aloqalar shakllanadi hamda mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatiladi. Mehnat bozorining iqtisodiyotdagi o'rni bir necha yo'nalishlarda namoyon bo'ladi. Birinchidan, mehnat bozori inson resurslarini turli tarmoqlar va faoliyat sohalari bo'yicha oqilona joylashtirish imkonini beradi. Natijada xodimlar o'z bilim va ko'nikmalariga mos lavozimlarda faoliyat yuritib, mehnat unumdorligi oshadi. Ikkinchidan, mehnat bozori bandlik darajasi bilan chambarchas bog'liqdir. Ishchi kuchiga bo'lgan ehtiyoj va uning taklifi o'rtasidagi muvozanat mamlakatdagi ishsizlik ko'rsatkichlariga ta'sir qiladi. Shu sababli bandlik holati iqtisodiyotning umumiy rivojlanish darajasini aks ettiruvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Uchinchidan, ish haqi miqdori ham ko'p jihatdan mehnat bozori sharoitlariga bog'liq. Talab yuqori bo'lgan kasblarda daromadlar ko'proq bo'lishi mumkin, bu esa aholining xarid qobiliyati va iste'mol faolligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. To'rtinchidan, mehnat bozori malaka va ta'lim olishga bo'lgan ehtiyojni kuchaytiradi. Zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan mutaxassislar mehnat bozorida ustunlikka ega bo'lib, yuqori daromad topish imkoniyatlarini kengaytiradilar. Beshinchidan, samarali faoliyat yuritayotgan mehnat bozori iqtisodiy taraqqiyotning muhim omili hisoblanadi. Ishchi kuchining ishlab chiqarish jarayonlarida faol ishtiroki mahsulot va xizmatlar hajmining ortishiga, natijada

iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi. Nihoyat, globallashuv jarayonlari mehnat bozorining xalqaro miqyosdagi ahamiyatini yanada kuchaytirmoqda. Xorijiy mehnat migratsiyasi, xalqaro kadrlar almashinuvi va transmilliy kompaniyalar faoliyati turli mamlakatlar iqtisodiyotlarining o'zaro integratsiyasiga zamin yaratmoqda. Shu bois mehnat bozori bugungi kunda nafaqat milliy, balki global iqtisodiyotning ham muhim elementi sifatida qaralmoqda.

Mulohaza

Zamonaviy iqtisodiyotda texnologik yangilanishlarning tez sur'atlarda rivojlanishi mehnat bozoridagi kasblar va mutaxassislarga qo'yiladigan talablarni tubdan o'zgartirmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt, avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi natijasida umumiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan mutaxassislarga bo'lgan ehtiyoj ayrim yo'nalishlarda kamayib bormoqda. Ish beruvchilar tobora ko'proq aniq sohada yuqori malaka va amaliy tajribaga ega kadrlarga ustuvor ahamiyat bermoqdalar. Biroq generalist mutaxassislarning mehnat bozoridagi mavqei to'liq yo'qolib ketmaydi. Chunki turli sohalarni bir-biri bilan bog'lay oladigan, kompleks fikrlash qobiliyatiga ega va jamoaviy faoliyatni samarali tashkil etuvchi xodimlar ko'plab tashkilotlar uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, bunday mutaxassislarning o'zlarining umumiy bilimlarini ma'lum bir yo'nalishdagi chuqur kompetensiyalar bilan mustahkamlashlari zarur. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kelajakda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun faqat diplom yoki umumiy tayyorgarlikning o'zi yetarli bo'lmaydi. Mutaxassislardan yangi texnologiyalarni o'zlashtirish, o'z ustida muntazam ishlash va bozor talablariga mos ravishda malakasini yangilab borish talab etiladi. Ayniqsa, analitik fikrlash, ijodkorlik, innovatsion yondashuv va muammolarni hal qilish qobiliyatlari yuqori baholanadigan kompetensiyalar qatoriga kiradi. Shunday qilib, mehnat bozoridagi o'zgarishlar generalist-mutaxassislarning uchun ma'lum qiyinchiliklarni yuzaga keltirayotgan bo'lsa-da, ular yangi sharoitlarga moslashish va ixtisoslashuv

darajasini oshirish orqali o'z kasbiy salohiyatini saqlab qolishlari hamda yangi imkoniyatlardan samarali foydalanishlari mumkin.

Xulosa

Tadqiqot natijalari zamonaviy mehnat bozorida yuz berayotgan texnologik va iqtisodiy o'zgarishlar mutaxassislarga qo'yilayotgan talablarni yangicha shakllantirayotganini ko'rsatdi. Sun'iy intellekt, avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi natijasida umumiy bilimlarga ega bo'lgan kadrlarning ayrim sohalardagi ustunligi kamayib, chuqur kasbiy kompetensiyaga ega mutaxassislarga ehtiyoj ortib bormoqda. Shu bilan birga, generalist-mutaxassislarning zamonaviy tashkilotlarda turli yo'nalishlar o'rtasidagi hamkorlikni ta'minlash, murakkab masalalarni kompleks baholash va moslashuvchan qarorlar qabul qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda. Biroq kelajak mehnat bozorida muvaffaqiyatga erishish uchun umumiy bilimlarni tor ixtisoslashgan ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish zarur. Tahlillar asosida aytish mumkinki, mehnat bozoridagi raqobatning kuchayishi mutaxassislardan doimiy ravishda yangi bilimlarni egallashni, raqamli savodxonlikni oshirishni va kasbiy malakani muntazam rivojlantirib borishni talab qiladi. Natijada kelajakda nafaqat keng dunyoqarashga, balki muayyan sohada yuqori darajadagi ekspertlik salohiyatiga ega mutaxassislarning eng talabgir kadrlar sifatida shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyot va havolalar

1. Xvang, S. D., Bazarova, S., & Xolbo'tayeva, D. (2026). ZAMONAVIY KOREYS TILIDA SINONIMLARNING STRUKTURAVIY XUSUSIYATLARI. *Ijtimoiy-gumanitar sohada ilmiy-innovatsion tadqiqotlar*, 3(2), 353-358.
2. Xo'jaqulova N. Dorivor o'simliklarni yetishtirish va qayta ishlashda klaster-kooperatsiya tizimi samaradorligini oshirish masalalar. – 2023.

3. Khujakulova N. R. Economic Efficiency of Using Innovative Technologies In the Cultivation of Medicinal Plants //The Journal of Economics, Finance and Innovation. – 2023. – С. 198-202.

4. Юлдошева Ш. А. ЗНАЧЕНИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В СИСТЕМЕ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА //Экономика и социум. – 2022. – №. 10-1 (101). – С. 794-800.

5. Sun'iy intellektni qo'llashda axloqiy me'yorlar va professional mas'uliyat. Intellektual tizimlar davrida oliy ta'lim va mutaxassislarni tayyorlash muammolari.